

ske, že zopet bolj mislijo na trgovino, in ker so slišali, da manjka živinske klaje v Evropi zavoljo lanske suše, pripravljajo velike pošiljke sená na ladijah. V ta namen se senó s posebnimi stroji (mašinami) preša ali stiska, tako, da 18 kubičnih čevljev drži 5 centov sená. Amerikanci se nadjajo, da bodo cent sená (z vštetimi vsemi stroški) prodavali po 50 krajcarjev — tedaj veliko cenejše od naše domače cene!

„Gosp. L.“

Pisma do naših ljudi po Kranjskem

o novih srenjskih zadevah.

2. Pismo.

Da dokažemo potrebo velicij občin (srenj), ker le take morejo kos biti važnim pravilom, ki jih dobí vsaka občina v prihodnje, deloma v tem, da si obširne občine lože zberó za ta opravila pripravnih mož, pa tudi lože stroške zmorejo za vdinjanje izvedenega občinskega pisarja, smo obljubili v 1. pismu, da hočemo iz nove občinske postave povzeti obsežek opravljenega področja, katero doide novim občinam.

Čujte tedaj!

Občinsko opravilno področje je dvojno:

- a) domače lastno, in
- b) izročeno.

V domače, to je, v tisto področje, v katerem smé občina, držeč se danih državnih in deželnih zakonov (postav) sama za sebe po svoji volji ravnati in gospodariti, spada sploh vse, kar se najprvo tiče občinskega prida, ter se dá v sami občini z njeno lastno močjo opraviti in zvršiti.

Po tacem posebno semkaj spada:

1. Da smé svobodno gospodariti z občinskim imetkom (premoženjem) in z občinskimi rečmi;
2. skrbeti, da je človek in lastnina brez nevarnosti;
3. skrbeti, da se trdijo občinske ceste, potje, prostori in mostovi, ter da se brez nevarnosti in težave hodi in vozi po cestah in vodah, in da se polja varujejo škode;
4. skrbeti, da je dober živež na prodaj, in paziti na semnje in trge, posebno pa na mero in vago;
5. skrbeti za zdravje svoje občine;
6. paziti na posle in delavce, ter gledati, da se izpolnuje zakon za posle;
7. skrbeti, da se ne bode delalo v občini pohujševanje;
8. dajati žnitevske oglasnice, kakor vелеva gubernijska naredba 1. marca 1832. leta, št. 4246;
9. skrbeti za uboge in za občinske dobrotne zavode (naprave);
10. paziti na zidanje in ogenj, in skrbeti, da se izpolnuje zidovanski red, in dajati zidovanske privolitve;
11. imeti po tistih pravilih, ki jih zakon (postava) odloči, neko moč do srednjih učilnic (šol), ktere vzdržuje občina, potem do ljudskih učilnic, in skrbeti, da se ljudske učilnice napravljajo, vzdržavajo in zakladajo, kolikor ta dolžnost ne veže učilniških (šolskih) patronov, koder so še;
12. da ljudi, ki se pravdajo med seboj, poskuša poravnati po možéh, izvoljenih izmed občine;
13. da sme iz prostih rok na dražbo (licitando) prodajati premične reči, in da sme iz prostih rok po dražbi v zákup (štant) dajati nepremične reči.

To je domače lastno opravilstvo občine.

Država pa iz viših namenov po posameznih občinah nektera opravila krajnega nadzorstva ali rédarstva (policijstva) lahko po zakonu izroči posebnim svojim ljudém.

Državni in po njih deželni zakoni odkazujejo iz-

ročeno občinsko področje, to je, da so občine dolžne pomagati pri tistih opravilih, ki se tičejo splošne državne ravnave (uprave).

Opravila, ktera izročuje ces. vlada občinam, niso tu na drobno naštetá, ker se to že naprej ne more odločiti, kaj občinam utegne doiti po državnih in deželnih postavah. To pa je gotovo, da ta opravila utegnejo različna biti in da bode v to treba izvedenega opravnika (pisarja) na strani županovi.

Iz vsega tega pa je očitno, da prihodnje občine bojo častitljive naredbe, gospóske svojim sosedom. Ker bo le 11 cesarskih okrajnih poglavarstev, se že tudi iz tega lahko sodi, da v prihodnje ne bo vsaki občini blizo cesarska gosposka in je tudi treba ne bo, ker bojo občine same opravljale veliko tega, kar dosihmal imajo ces. gosposke v rokah.

Ako prevdarite zdaj vse to, recite, kaj bode pravo: ali majhne soseske, ki so to, kar kajžar med večimi posestniki, ali pa velike, ki imajo za se in pred svetom veljavo?

Mislimo, da Vam odgovor ne bo težák.

Zato, možje, ki ste prebrisane glave in imate srce za samostojno občino, delajte in prizadevajte si, da se napravijo, kakor smo v 1. pismu rekli, kolikor mogoče, velike občine!

Národno-gospodarske stvari.

Popotnikove opazke.

(Dalje.)

Pustimo cerkve in gledišča, pa podajmo se k obrtnikom in trgovcem.

Angležka ima po naravi svoji vse to, kar obrtnijo in trgovino zadeva in s tem bogastvo pospešuje; ni menda zemlje po naravi (natori) sami tako za trgovino stvarjene in pripravne kakor je Angležka. Otočani so povsodi več ali manj trgovati primorani, in kakor je sila in potreba skoro v vsaki zadevi najbolja učiteljica, tako je tudi pri obrtni in trgovini; vrh tega so britanski otoci prav na razpotji vsem narodom zapadne Evrope, ki vrlo tržijo. Po takem bi morali nehoté Angleži trgovati in blago prevažati, dasi tudi na pr. na otocih ne bi bilo nobenih pridelkov. Vendar o tem ni tako. Angležka ima vsega obilo, kar obrtnijo in trgovino stvarja in pospešuje, to je, obilo krepkih in izurjenih delavcev, obilo dobre železne rude, obilo dobrega in cenega premoga (in ti dve rudi ste ji na večo korist in večo vrednosti kot je bilo Španii vse zlato); primorje je povsodi za dobre in lepe loke ali ladjostaje pripravno, kterih je zato tudi obilo; reke so, dasiravno kratke, pa globoke in široke tako, da po štiri ure in še dalje v deželo po njih največi parobrodi ali barke plavati morejo.

Ako vse to pomislimo, se ne bodemo čudili, da je trgovina in obrtnija na Angležkem bolja kot drugej, kjer vseh teh pripomočkov ni ali vsaj v taki razmeri ne. Al poleg tega so še pri Angležih druge okolnosti, ki so njihovemu napredku bolj ugodne kakor drugim narodom; to bodemo po natančnejem opazovanji videli.

Začnimo pri prostih delavcih (rokodelcih) in obrtnikih.

Vsak delavec od zadnjega tovarja do prvega mašinskega umetnika služi na Angležkem več kakor v Avstrii. Vsak prost pa marljiv krojašk pomagač (žnidarsk ksel) si tukaj zasluži na teden po 10 gld., boljši delavci pa v fabrikah po 15, 20, 25 gold. na teden. Kakor sem že rekel, je delavec tukaj obilo; vendar dobre in izurjene roke imajo vselej dela. Nemških delavcev, kakor v obče Nemcev, ki prav po prislovcu „s trebuhom za kruhom“ povsodi sreče iščejo, je tukaj